

Регіональна політика і територіальний розвиток

УДК 338.244.47:330.837
JEL H19, O17, R58

С. Й. Вовканич

Префекти в системі децентралізації влади: новий інститут, модерна інституція (організація) чи розвиток в Україні неоінституціоналізму?

З соціогуманістичних позицій у контексті очікуваного запровадження суспільного інституту префекта вперше акцентується увага на потребі приведення у відповідність до умов децентралізації влади дефініцій «інститут» і «інституція (організація)». З огляду на це, аналізуються ознаки їхніх відмінних домінант і напрямів збігу на основі особистісних (морально-етичних, соціокультурних, світоглядно-ментальних тощо) характеристик людини, духовно-інтелектуального потенціалу національних еліт як якісних інформаційних трансферів у тяглість розвитку майбуття нової України. Водночас фокусується увага на потребі забезпечення державою зростання усвідомлення інститутом префектів сучасних складових української ідеї як стратегем загальнодержавного поступу, як маркерів консолідації нації на шляху подальшого проведення реформ і виконання домашніх завдань зі сталого розвитку, реалізації євроінтеграційного цивілізаційного вибору України, зміцнення її національної безпеки, захисту державного суверенітету та прориву на світові простори і ринки.

Ключові слова: інститут, організація (інституція), інституціоналізм, інституційна політика, префект, децентралізація влади, стратегеми національної ідеї, відцентрові антиукраїнські сили.

Проведення в Україні реформи децентралізації влади виокремлює два основні її несучі стовпи: держава і територіальні громади. Реформа збільшує можливості місцевого самоврядування, особливо новоутворених громад, водночас має змінити стару організацію влади і закласти нову загальноукраїнську основу для сучасного корпусу державних службовців – префектів. Власне, вони на відповідних адміністративно-територіальних теренах здійснюватимуть нагляд за додержанням Конституції і законів України, виконанням державних програм, будуть організовувати і спрямовувати взаємодію місцевих органів з центральними, особливо в умовах воєнного або надзвичайного стану, небезпечних екологічних ситуацій тощо. Префекти творитимуть нову суспільну конструкцію, стануть суб'єктами інституційного ринку, генераторами модерних функціонально-комунікаційних систем, водночас інструментарієм новативного способу управління країною під впливом євроінтеграції [2; 3].

Попри те, підтримуючи введення префектів як європейського практикуму, зауважимо, що, на жаль, основна увага сьгоднішніх реформаторів прикута до організації територіальних громад, їх кількості, відповідного адміністративно-територіального поділу, тобто до видимих зовнішніх атрибутів. Якісні ж моменти, внутрішньо притаманні префекту як носію реформ, людині-державнику, – її світоглядним, морально-етичним характеристикам, державотворчим, суспільно-патріотичним цінностям та інтеграційним орієнтаціям, – залишаються поза увагою науки. Складається враження, що це другорядна проблема. Досі Верховна Рада навіть не прийняла закон України «Про префектів», за проектом якого вони діятимуть на обласному і районних рівнях. У дискусіях з цього приводу лише наголошується, що вони наглядатимуть, а не керуватимуть [4]. Однак обмежуватися наглядовою функцією для розвитку України, особливо в умовах нав'язаної їй путінською Росією гібридної війни, вочевидь, замало. Україні нагально потрібна стратегія звільнення тимчасово окупованих територій і відповідний курс уряду. Він має комплексно включати розв'язання проблем соціально-економічного

розвитку, проведення інституційних реформ, суспільних трансформацій, втілення ідеологічних засад державотворення, усталення національної безпеки, міжнародних відносин. І без реалізації духовно-інтелектуальних, креативно-мотиваційних, соціально-психологічних, ментально-соціокультурних достоїнств префектів як якісних *трансферів* в майбуття України, подвижників її національної ідеї як *світоглядно-засадничого* фундаменту розбудови самостійної держави – не обійтися. Стопи, що підтримуватимуть будову нової держави, маємо зводити паралельно, без перекосів, достеменно вивірені як по вертикалі влади, так і по горизонталі місцевого самоуправління без його фетишизації.

Ефективні дії владної системи префектів, як будь-якої іншої суспільної системи, ґрунтуються на трьох обов'язкових елементах: структурі, функціях та емерджентності як якісному індикаторі відповідності структур покладеним функціям. Забезпечення гармонізації цих елементів має здійснюватися спільнотою через процеси *інституціоналізації*, які формують відповідне інституціональне ринкове середовище, творять певні інститути і інституції (організації) зі своєю системою цінностей і правилами гри, диктують пріоритети модернізації економіки, напрями науково-технічного прогресу і соціальних трансформацій. Підтримуємо думку щодо інституціоналізації національної економіки як процесу становлення та діяльності мережі суспільних інституцій, функціями яких є структурування взаємовідносин між економічними суб'єктами, узгодженням їхніх інтересів, а також обмежень за допомогою мотиваційних і поведінкових механізмів, які формуються в суспільних інститутах [5]. Отже, під інституціоналізацією розуміємо процес закріплення у формальних інституціях (організаціях) норм і правил поведінки, устояних у неформальних інститутах, які стимулюють інтелектуально-інноваційний розвиток людини, громади, нації чи в іншій номінації – регіону, держави, де дії місцевої влади – суголосні стратегіям загальноукраїнського поступу до здобутків цивілізаційного людства.

У такому сенсі модернізація економіки, динаміка суспільних змін і реформ влади є абсолютно комплексними щодо вивчення, що, однак, не суперечить їх широкому і вузькому розгляду. У вузькому сенсі оновлення економіки є технічним (науково-технологічним) інструментом (заходом, важелем) структурної політики держави в подоланні (збалансуванні) диспропорцій між окремими галузями економіки країни, її регіонів, окремими підприємствами та інституціями в підвищенні їхньої конкурентоспроможності. Коли ж йдеться про широкий аспект, то модернізацію пов'язуємо з оновленням суспільних структур, зміною соціальних цінностей, мотивів активних новаторів цих змін, імплементацією їхніх нових прогресивних світоглядних ідей, ролей в концептві щодо соціокультурного, зокрема ідеологічного забезпечення державотворчих процесів, особливо в екстремальних обставинах. Отже, зміни за напрямками і масштабністю завдань охоплюють як *стратегію* (плани дій) щодо структурних трансформацій суспільства взагалі, так і світоглядні *максими* (основні принципи) перетворень у сфері духовно-моральних, професійних і професіональних характеристик, властивих людині, особливо в умовах економіки воєнного стану і пов'язаних з цим інституційних трансформацій.

Шлях інституційної трансформації України в процесі євроінтеграції не буде національним без дотримання інститутами префектів ідеологічних пріоритетів і соціокультурних засад української національної ідеї (УНІ) – *Україна: соборна, українська, гідна людини, нації та цивілізованого людства*. Українські реалії цієї державницької формули свідчать, що основа змін – це зміни свідомості, розвиток креативу людей. Їхні духовно-інтелектуальні якості, акумулюючи загальнолюдські досягнення, служать загальнонаціональною запорукою проведення антикорупційної, судової, фіскальної, безпекової та інших інституційних реформ, що уможливають вихід на світові цивілізаційні простори. У префектів має бути чітка відповідь на залишкові, дивовижно-необачні кравчуківсько-кучмівські

запитання: «Чи спрацювала національна ідея?», «Яку Україну будувати?». Від префектів, як державних мужів, великою мірою залежатиме реалізація *екзистенційного* імперативу нації, *аксіологічного* підходу до державотворчих процесів і системи *ідеологічного забезпечення*. Вони мають глибоко вкорінювати артикульовану *інституційну політику* щодо розбудови національної держави з позиції нових інститутів та інституцій; водночас усувати чи трансформувати старі, які заважають формуванню історичної пам'яті, прошарку національних еліт, фонду соборності української нації, згуртованості територіальних громад тощо [6]. Це, власне, зумовило *мету* статті: показати резерви децентралізації влади в царині якісного підвищення вимог до системи префектів як нового інституту, що привносить нові правила гри і норми поведінки, так й інституції, яка гармонізує реформування державотворчих процесів з євроінтеграційними, ідеологічними викликами розбудови нової України в загрозливих умовах.

При такій комплексно-системній постановці завдань суспільні трансформації найкраще описуються в методологічних координатах *інституційної теорії*, котра, включаючи комплекс *позаекономічних* об'єктів досліджень (соціології, права, соціальної і політичної психології, теорії організацій тощо), додатково узасадничує *міждисциплінарний* підхід до базових понять «інститут» і «організація (інституція)» як елементів соціально-економічного організму [7]. Інституціоналізм як науковий напрям поглиблює не тільки дослідження процесів суспільних трансформацій і структурної політики України, а й доповнює їх комплексністю *соціогуманістичного* захисту людини і нації в системі загальнолюдських цивілізованих відносин. Дискурс доктрини неінституціоналізму дозволяє виокремити стратегічні соціогуманістичні пріоритети суспільних змін у час переходу до ринкової економіки під впливом глобалізації, яка, на жаль, переважно нівелює національну, ментальну ідентичність. Власне, аби надати якісно новій, соціогуманістичної інтерпретації економічним змінам, суспільним трансформаціям і взаємодії людей, формам їх синергії в контексті національному і загальнолюдському, доцільно, на наш погляд, використати саме теорії неінституціоналізму як економічне вчення про людей і суспільство в системі подальшого розвитку економічної думки у сфері соціального управління. Тобто використати для розширення діапазону досліджень суспільних трансформацій і творення неформальних *інститутів* як сукупності певних установок, правил гри, трансакцій, прийнятих обмежень, так й *інституцій* – як формальних установ, закладів чи їх частин. Саме розгляд *інституцій* (організацій) і вивчення суспільних змін і *якнайширшому* розумінні дозволяє виділити: *державні* або *фінансові* інституції як *формальні* установи, що організують і контролюють економічні процеси в країні (уряд, центральний банк, комісія з ринку цінних паперів тощо); та *неформальні* інститути широкого контексту, що акумулюють ринкову культуру, менталітет нації, історичні, релігійні, етнічні традиції, соціальні, сімейні цінності та установки, придумані спільнотою норми поведінки, звичаї, ставлення до природи тощо.

Названий підхід, окрім інститутів, уможливорює також виокремити певний перелік ознак інституцій саме як *організацій*. До них належать: *політичні* (партії, рухи, регуляторно-управлінські підрозділи, виконкоми, парламент, міська (сільська) рада); *економічні* (підприємства, фірми, кооперативи); *освітні* (університети, коледжі, школи; вищі навчальні заклади різних рівнів акредитації, проектно-конструкторські та науково-дослідні організації, де передаються традиційні та генеруються нові знання, досвід тощо); *суспільні* (церкви, клуби, спортивні установи, громадські організації, профспілки тощо). Отже, інституціоналізм дозволяє, з одного боку, виділити не лише інститути як сукупність певних *установок*, правил гри, обмежень, трансакцій тощо, а з другого, – розглядати інституції (організації) як формальні *установи* з певним управлінським апаратом. Як видається, за філософією реформи децентралізації

влади до організацій такого комплексного типу належатиме і корпус префектів, який, однак, доцільно створити, на наш погляд, не тільки формальною організацією як інституцією з уже звиклим апаратом управління, а й також як неформальний *інститут*, який би став носієм нових правил поведінки, принципів демократичного державотворення, що трансформуються в сталі традиції громад, місцевої влади, а відтак і держави (табл. 1). При такому комплексно-міждисциплінарному інституційному підході зменшимо ризики очікувань здобутків реформи тільки від територіальних громад, особливо, коли їхні інтереси не збігатимуться з державними, як й не покладаватимемося на успіхи лише від наглядових функцій «недремно-спостережливих» префектів.

Детально проаналізувавши відмінності інститутів й інституцій (організацій), не важко уяснити, що напрями удосконалення роботи префектів, суспільних трансформацій і творення інституційного ринкового середовища слід розглядати разом і в комплексі. Лише такий розгляд виразно вкаже, що спільним предметом діяльності тут є комплексна *трансформація економіки і суспільства*, складні соціально-економічні зміни, що практично здійснюються в інститутах й інституціях, себто на *двох* рівнях. Перший – це модернізація правил гри для здобуття нових, гідних людини і нації *стандартів* життя; другий – це зміна організаційних структур, диверсифікація діяльності підприємств, їх реструктуризація тощо. У новій політиці вагомими є як модернізація пострадянської сировинної індустріально-аграрної економіки, так і запровадження високотехнологічних нових економічних укладів і побудова на їх базі сучасної *постіндустріальної* економіки із застосуванням інформаційних, нано- і біотехнологій агропромислового комплексу, машиноприладобудування, освоєння космосу тощо. Водночас така політика має давати соціуму чіткий знак: *постіндустріальна економіка* – це не лише зростання ролі індивідуальних і колективних знань, починаючи від мікрорівня підприємств до пан-національних інноваційних проектів, державних і транскордонних програм. Стратегія такої політики на будь-якому рівні модернізації (держави, регіону, підприємства) – це також зміна стереотипів і психології так званої радянської безадресної людини і утвердження особистості, у якої є *національне середовище і простір*, а отже принципово новий світоглядно-ідеологічний – *соціогуманістичний* дизайн творення держави.

Отже, інституційні теорії, особливо неінституціоналізм, охоплюють не лише *тверду* частину (джерела) суспільного розвитку, а і показують, що, окрім техніко-економічних параметрів (ресурсозбереження, власність, ціна, якість, новий технологічний уклад виробництва, його екологічність, конкурентоспроможність кінцевої продукції), є також соціальні рушійні сили (неекономічні, світоглядні чинники) – інтелектуалізація, елітаризація та гуманізація людини та її праці. х також слід розвивати в спільнотах, у т. ч. комунікаційних процесах різних сфер діяльності людини, підвищення рівня індивідуальних і колективних знань, вмінь, мотивів, темпів генерування та застосовування для підвищення ефективності своєї праці. Ідеться про якісні, елітарно-світоглядні характеристики суб'єктів праці, їх когнітивно-креативний потенціал щодо раціонального використання всіх наявних ресурсів, насамперед інноваційну та пошуково-винахідницьку активність, зосередженість на духовно-інтелектуальних домінантах суспільного поступу, національний адекватності інформаційного простору, екології, соціальному захисті, культурі, відпочинку тощо. Усі ці характеристики не можуть розглядатися поза *якісними* межами праці нових суб'єктів реформи децентралізації, тобто *префектів* як очільників державної влади на місцях.

Отже, у загальному науково-методологічному плані економічної науки йдеться про відповідність нових предметів і засобів виробництва рівневі самого суб'єкта праці, про суголосність його творчого потенціалу, світогляду, компетенцій наукомісткій креативній економіці, досягненням науково-технічного прогресу, що

Таблиця 1

Перелік відмінних ознак у поняттях «інститут» і «інституція» (організація)

№ п/п	Назва відмінностей	Інститут	Інституція (організація)
1.	Загальне визначення	Сукупність правових норм, звичаїв, традицій, навичок. Набір соціалізованих правил поведінки, неформальних обмежень і механізмів примусу їх дотримання. Надумана система ролей як постійний і звичний елемент, гідний основних потреб людини, громади і суспільства. Сталі установки, усталені правила дотримання прийнятого порядку. Релігійні почуття, мотиви, цінності, нематеріальні активи тощо.	Установа, заклад чи їх частини.
2.	Типи	Загальнолюдські (цивілізовані), національні (інтернаціональні), особистісні. Базові, комплементарні.	Загальнодержавні, регіональні (місцеві, локальні), громадські, приватні.
3.	Можливості безпосереднього спостереження, візуального бачення	Неможливо бачити.	Візуально ідентифікуються.
4.	Чинники творення	Ендогенні (внутрішньо притаманні людині).	Екзогенні (зовнішні), формуються переважно громадою, державою, міждержавними структурами, і транснаціональними компаніями.
5.	Способи прояву (дії) факторів	Діють опосередковано як рушійні сили прогресу, як фактори, що змушують людину його прискорювати.	Діють безпосередньо як джерела суспільного розвитку через застосування природних, фінансових та інших ресурсів, фондів тощо.
6.	Механізми стимулювання	Соціальні і соціально-психологічні через інтелектуалізацію, елітаризацію і гуманізацію людини та її праці. Стимулювання мотивів творчості, соціальної активності, поліпшення морального клімату, людських відносин, підвищення рівня свідомості, патріотизму, альтруїзму та інших достоїнств людини.	Економічні, правові, організаційні, адміністративні, матеріальне стимулювання.
7.	Методи впливу	Колективне виховання, належна оцінка праці та винагорода за неї. Публічне визнання авторитету праці людини, надання їй можливостей росту трудової кар'єри, використання соціального ліфту. Осуд і відкрите громадське ігнорування людей девіальної поведінки.	Матеріальна винагорода (зарплата, суспільні блага), адміністративне покарання, суд і звільнення.
8.	Види контролю	Соціальний контроль (самоконтроль), нагляд громадськості, моральних авторитетів.	Контроль адміністрації, фіскальних служб, контрольно-ревізійних органів.
9.	Стратегічні завдання і перспективи розвитку	Творити такі неформальні духовно-інтелектуальні, аксіологічні (ціннісні) нововведення, які б ставали у формальних суспільних інституціях (організаціях) усталеними традиціями.	Реалізація духовних, соціально-психологічних та інших соціальних цінностей, створених інститутами.

є орієнтирами для формування соціогуманістичних імперативів (вимог) людського розвитку та створення рівних для цього базових (ресурсних) можливостей – освітніх, наукових, соціальних, економічних, культурних, медичних, екологічних. І в центрі такого широкого підходу до децентралізації влади стає людина, саме задля неї, її розвитку задумана реформа. При цьому ресурси є базой, де людина – особливий національний ресурс, а її діяльність, зокрема інноваційна, – рушій трансформації наявних ресурсів у потенціал. Інтегральний показник потенціалу – це результат діяльності людини, тобто потенціал – невіддільний від її праці. Він є кінцевою метою розробки довгострокових індикативних планів соціально-економічного розвитку, цільових програм на різних рівнях суспільних трансформацій, модернізацій економік, їх укладів і змін життя людини на краще, підвищення її фахового і культурно-освітнього рівня, повноти реалізації і самореалізації. Урешті, інтегральним показником стає людський капітал – незамінне джерело розвитку і модернізації економіки. Але таким капіталом він стає тоді й тільки тоді, коли духовно-інтелектуальний потенціал людини затребуваний – соціалізується, комерціалізується і приносить прибуток. Усунення цієї інституціональної недосконалості в адаптуванні людського капіталу – завдання префектів, з одного боку. З другого, – його виконання пов'язане з застосуванням теорії неінституціоналізму як сучасного вчення про розвиток суспільства.

Неінституціоналізм в умовах децентралізації влади виділяє тверду і м'яку частини, джерела і рушійні сили у факторах суспільного розвитку, алгоритм трансформації ресурсу в потенціал. Інституціональні структури (освітні заклади, науково-дослідні інститути, проектно-конструкторські підрозділи, технопарки, бізнес-інкубатори тощо), інноваційно-інтелектуальні, природо-сировинні, мінеральні та інші ресурси, основні матеріальні, інвестиційні, фінансові фонди та інші матеріальні інфраструктурні речі, що об'єктивно творять науково-пошуковий, проектний, апробаційний, впроваджувальний та експлуатаційний цикли нововведень і реконструкцій, – є джерелами прогресу і, головне, торкаються видимої твердої частини факторів розвитку. Вони є базовими і безпосередньо «роблять» прориви, привносять суспільні зміни, заново формують об'єкти господарської та іншої суспільно-корисної діяльності, тобто є безпосередніми джерелами НТП, чинниками зростання економіки країни.

Друга група – це рушійні сили, які завжди є суб'єктивними, діють (функціонують) опосередковано через систему тонких, невидимих соціально-психологічних матерій – мотивацій, потреб, цінностей, інтересів, норм, творчу активність людини, стимули підвищення її готовності до інноваційної діяльності та перманентного творчого пошуку нових знань, набуття досвіду, навичок. Саме вони підносять духовно-інформаційну мобільність (ДІМ) нації, рівень використання нею інтелекту та інших модерних професійно-якісних характеристик, світоглядних систем, зміни яких дедалі більше стають викликами на шляху сучасних суб'єктів новаторської праці, творення економіки знань, що перетворюються в основні рушії майбутніх етапів суспільного розвитку. До рушійних сил, на думку соціологів, соціальних психологів, етнографів, належать також ментальність, культура суб'єктів творчості, у т. ч. інноваційна, організаційно-економічна, морально-психологічний клімат, виробничі відносини, менеджмент, охорона здоров'я, відпочинку, соціальний захист суб'єктів творчості, рівень їх інтелектуальної власності (нематеріальних активів) тощо. Тобто все те, що належить до нематеріальної, неекономічної, до, так би мовити, м'якої, суб'єктивізованої частини рушійних сил людського поступу – мотиваційні механізми, різні соціально-психологічні стимули, соціальні цінності, – які опосередковано впливають на темпи, напрями, пріоритети і, головне, принципи структурних змін. Водночас сприяють підвищенню креативності духовно-інтелектуального потенціалу щодо

як творення власних, так й оперативного запозичення різних лідерських новацій, що «рухають» поступ.

Отже, під час реформи децентралізації влади, власне, на рівні рушійних сил на передній план висувається *людський* фактор як *домінантний* у системі створення територіальних *громад*, їх згуртованості, невидимих соціально-психологічних, інформаційних зв'язків і контактів, так і формування урядового *класу префектів* – їх орієнтацій, цінностей, компетентності, креативності тощо. Ідеться про їх світоглядні духовно-інтелектуальні *цінності*, на які не в останню чергу впливає інтелектуалізація, елітаризація та гуманізація, комунікаційні процеси, участь у різних формах когнітивно-креативної, інноваційної та пошуково-винахідницької активності, у зосередженні на інших духовно-інтелектуальних сегментах суспільного поступу. Урешті, мова про розуміння префектами прав і необхідності *бінарного* (соціогуманістичного) захисту *людини та її нації*, його гармонізацію в інформаційному, правовому і громадянському полі; про аксіологію вільного вибору вектора інтеграції у світове вільне співтовариство. А відтак про соціальний капітал як довіру до провідників суспільних змін і реформ, до інформації, котра в цьому контексті генерується і безперешкодно передається з покоління в покоління як соціальний геном *тяглості* розвитку народу, збереження його національної ідентичності, історичної пам'яті, умінь та інтелектуальних надбань, традицій і норм поведінки, наділяючи особистість певними характеристиками і озброюючи відповідним фахово-знанцевим і духовно-інтелектуальним потенціалом [6; 7]. Чи не з тих причин так пізно відновлено державність України, бо історично національна еліта нерационально ставилася до *феномену тяглості* розвитку, до потреб об'єднання, особливо, за Шевченком, у «время люте»?!

І сьогодні *оптимізацію* суспільних *трансформацій, реформ* влади, *територіально-адміністративного устрою* не можна реалізувати без врахування цих процесів у *воєнних умовах* – обмеження матеріальних ресурсів, фінансових активів, слабких зовнішніх інвестицій і потужного дезінформаційного покриття агресором певних територій, нищення соціальної інфраструктури тощо. У таких екстремальних ситуаціях суспільна трансформація, економічні зміни можуть кардинально різнитися, тобто проводитися на макрорівні більш централізовано аж до економічної диктатури, а на мікрорівні, територіальних базових громад – без застосування державою механізмів дерегулювання та обмеження місцевого самоуправління [8]. Хоча не зовсім поділяємо рефлексію щодо диктатури, але погоджуємося, що підхід до децентралізації влади має бути *диференційованим*. Щобільше, він має сприяти артикуляції пріоритетних напрямів *регіональної та загальнонаціональної політики* щодо суспільних трансформацій, економічних змін; водночас виокремить *низку* конкретних вимог до важливих блоків процесів і факторів цих змін, які, на жаль, малоосліджені, особливо в умовах децентралізації влади за воєнних умов. Попри те, що територіальні громади переважно зайняті планами свого розвитку, а префекти більше загальнонаціональними підходами і стратегіями розвитку країни, однак саме їхня *спільна ідея* і *чин* має нести спільноті каркас сучасних складових УНІ. Це потрібно, аби надолужити ідеологічну прогалину й уможливити знайти ту інтелектуально-управлінську золоту середину між словами М. Грушевського: «Біда України в тому, що нею керують ті, кому вона не потрібна», з одного боку. І з другого, – між перефразованим нами висловом Президента США Дж. Кеннеді: не питайте в Україні, що вона зробила для вас, вашої територіальної громади, а питайте, що для неї зробили ми всі разом і я осібно.

У цьому плані реформа має *гармонізувати* бюджетну, фіскальну децентралізацію і потреби забезпечення національної армії, оборони; м'яку дерегуляцію на рівні територіальних громад і жорстку регулятивно-наглядову політику держави щодо відцентрових (антиукраїнських) регіональних сил; прихильну акцентуацію загальнонаціональних пріоритетів та пересторогу антиукраїнським

інтересам, прагненням регіонів особливого статусу. Формат будь-яких суспільних трансформацій, окремих регіонів і громад не має виходити поза межі широкого вивчення соціогуманістичних пріоритетів держави в системі стратегічних досліджень всеукраїнських проблем, проектів і реформ. Зокрема, пов'язаних з соціалізацією Європейської Хартії місцевого самоврядування, тобто з децентралізацією «по горизонталі» на рівні територіальних громад, підвищення їх синергії та темпів євроінтеграції. Однак не з децентралізацією «вертикалі» управління країною, аби бюджетна, фіскальна чи інша фінансова децентралізація не загрожувала оборонному бюджету держави, її соборності. Префекти мають пам'ятати віддавну константу: імперські ідеї «собиранія земель», «обустройства России» чи «русского мира» були і є проти соборності як доміанти УНІ, хоча остання ніколи не була антиросійською.

Україна, на жаль, не має, на відміну від Заходу, традицій ні призначення, ні безпосереднього досвіду роботи префектів, особливо, коли йдеться про них не як «смотрящих» президента-диктатора, а як ефективний національний механізм глибокого проникнення і закорінення національної ідеї, особливо в умовах війни Росії проти неї. Префекти в системі органів виконавчої влади за реформаторським задумом, навіяним досвідом Польщі і Франції, забезпечують державну політику з питань територіальної організації влади. Проте у нинішніх екстремальних українських реаліях, аби зайняти ці вільні посади недостатньо закінчити Інститут управління при Президентові України. Замало формально відповідати і вимогам закону України «Про префектів», який не відомо коли ще буде прийнятий. Щобільше, недопустимо огульно пересаджувати на вакантні посади префектів колишніх голів ОДА і районів. Цей процес має стати справжнім *перевантаженням* влади в межах легітимізованих складових УНІ в системі стратегем розвитку. Призначені префекти мають бути далекоглядними державотворчими *подвижниками* УНІ, моральними авторитетами і першопрохідцями її втілення в практику, а не імітувати впровадження, тим паче саботувати. Для цього потрібно більше, аніж лише діяти відповідно до закону на засадах верховенства права, відкритості, політичної неупередженості, підконтрольності тощо чи закордонного досвіду [3].

Отже, запроєктований реформою корпус префектів має стати не тільки формальною інституцією влади, а й довірливим *суспільним інститутом*, продуцентом нових норм поведінки, прикладом їх втілення в життя і прологом нових прогресивних трансформацій. У цьому аспекті звернемо увагу на упущення, які, згрупувавши, слід сфокусувати на:

а) завищенні очікувань результативності процесу *трансформації* (від лат. *transformatio* – перетворення, видозміна), який традиційно і далі сприймається в Україні як стратегічно-урядовий, буцімто універсальний напрям проведення змін революційним і еволюційним шляхом соціально-економічного, національно-політичного та іншого розвитку суспільних систем і підвищення їхньої ефективності [9]. Однак за умов перехідної національної економіки, агресії сусіда наперед висувається значно *складніше* і *якісно глибше* пересновування (перезавантаження) суспільних відносин і їх характеристик, тобто на порядку дня трансформація зі зміною *сутності* систем для спрямування їх в загальноцивілізоване русло, прорив на світові простори і ринки. А для цього потрібна їх *транзиція* (від лат. *transitus* – перехід), що означає перехід від однієї *якості* системи до іншої, від радянської індустріальної (планово-командно-адміністративної) через перехідну до постіндустріальної (ринкової), наукомісткої (інформаційної) економіки – ліберальної зі структурною перебудовою, приватизацією, зі створенням нових інститутів та інституцій. А, головне, перейти від тоталітаризму управління до демократії, від так званої радянської до національно свідомої, за І. Франком, цілої, себто *цілісної* людини, спільнота якої вважає зміну *цінностей* аксіологічною

запорукою інтеграції в цивілізований світ. Транзиція – це якісно вищий напрям змін не тільки *твердих* (матеріальних, видимих) частин економічного базису суспільства (мінеральні, інтелектуальні та інші ресурси, фонди, активи тощо). Він більшою мірою охоплює *м'які* (невидимі) надбудовні елементи – соціально-психологічні, духовно-моральні, світоглядні цінності, свідомість і потреби, норми поведінки, орієнтації, суспільні правила гри тощо. Урешті, впливає на темпи виконання домашніх завдань з євроінтеграції, на глибину потреби суспільно-громадського і урядового розуміння виконання цих фундаментальних завдань для подальшого успішного руху України шляхом цивілізаційного розвитку. В умовах децентралізації влади, власне, префекти мають не допустити її проведення за ворожими лекалами як зовнішніми, так і внутрішньо-регіональними князьками, олігархічні орієнтації, офшорні цінності яких мають не лише локальні впливи;

б) неналежній увазі до *неекономічних чинників* підвищення ефективності розбудови національної держави та її економіки при виконанні домашніх завдань, необхідних для повноправного її вступу в європейські інституційні економічні та безпекові структури, які належить виконати кожному і Україні загалом. Серед них такі вагомі, як-то: підняття ролі і значення внутрішньо-вітчизняного інвестора, соціального капіталу як довіри соціуму до владних інституцій, банків, судів тощо; наявність політичної волі високих очільників держави щодо проведення реформ, викоринення корупції, злочинства та інших форм девіальної поведінки. Поглибленні потреби розуміння зростаючої багатопланової ролі цих факторів у: підвищенні національної безпеки та системи колективного захисту, верифікації форм соціальної активності територіальних громад, піднесенні морально-психологічних характеристик, духовно-культурних цінностей суспільного загалу та правлячих еліт, їх патріотичності, пасіонарної готовності захищати незалежність держави, права і свободи нації та людини праці, виховання спільного погляду на історію і бачення майбутньої єдиної держави України, національної її ідеї як стратегеми розвитку нації [6; 7];

в) необхідності зацікавленень префектів як урядових трансферів *громадськими формами* управління державою, *волонтерськими* рухами в різних сферах суспільної діяльності, які можна було б поширити на інші сфери, аби зміцнити світогляд громадян, їхні цінності, довіру і розуміння того, що війна з Росією – це війна ідентичностей, за буття чи небуття українців. З припиненням воєнних дій на Донбасі дезінформація Росії щодо УНІ не закінчиться і «воріженьки не зникнуть». У цьому протистоянні громадські рухи (на взір Руху 90-х рр.), національна свідомість, єдине розуміння історії і бачення в перспективі спільної держави – важливі чинники творення нової України, транзиції *цінностей* людини, громади і нації; орієнтація всієї спільноти на продуктивніший, більш справедливий, демократичний, органічний і цивілізовано-інтеграційний стан, потрібний для розбудови як громадянського суспільства, середнього класу, так і свідомої, інформаційної мобільної – оцифрованої елітарної людини;

г) завданнях префектів як неформального інституту і формальної інституції компенсувати брак концентрації зусиль уряду щодо залучення *духовно-моральних імперативних* чинників суспільних трансформацій шляхом підсилення *аксіології* євроінтеграційних процесів і підвищення ефекту *емерджентності* як каналу якісного приведення структур відповідно до їхніх функцій у системі національної та світової безпеки. Префекти, як неформальний клас нації, не байдужий до її безпеки, знаючи її «знизу», зобов'язані загострювати до них увагу уряду. Зокрема, скажімо, використання Україною наданого їй статусу непостійного члена Ради Безпеки ООН. Префекти України мусять, на відміну від аналогічних служб у Франції чи Польщі, звертати увагу світу на потребу *оптимізації* складної сукупності взаємопов'язаних соціально-економічних, науково-технологічних, соціально-психологічних, інституційних, геополітичних, екологічних, оборонних та

інших компонентів національних держав і норм світового порядку, на їх соціо-гуманізацію в національно-відтворювальних процесах потолочених соціумів.

Префекти не мають *дистанціюватися* від зобов'язань України привернути увагу світу до справді інтернаціонального виміру боротьби українців «за нашу і вашу свободу». Це дає їм право звернути увагу світової громадськості на потреби національних держав щодо їх рівності в міжнародних відносинах, на вирішення стратегічних завдань екзистенції кожної *нації*, на її право захищати *власний* вибір і шлях до вершин цивілізаційного розвитку як загальнолюдського надбання. Революція Гідності задекларувала розбудову нової України, де гідність, свобода людини розглядаються разом зі свободою нації, а їхні цінності не відриваються від європейських і загальнолюдських. Такі месиджі сповідають українці як корінний народ, який став на захист своє Батьківщини, створює справді адекватні суспільні інститути, спроможні модернізувати економіку, провести в життя програми розвитку держави, соціально-економічні, правові та інші реформи. Отже, в Стратегії «Україна-2020» не могла не відбитися рефлексія: «громадяни України довели і продовжуватимуть у надтяжких умовах щоденно доводити, що саме *гідність* (підкреслено нами – С.В.) є базовою складовою характеру Українського народу» [1, с. 1]. Однак аби це знову не було змарновано, треба і уряду, і префектам, і народу, і територіальним громадам спільно та ефективно працювати, а стратегія розвитку України має охоплювати більший період часу та значно ширший державотворчий аспект.

Таким чином, неінституціоналізм дозволяє підсилити вагу регіональної економічної політики, ролі територіальних громад у пан-українській, європейській і світовій метропольних мережах, націливши на ширші полімірні творчі пошуки. По-перше, як *консолідувати націю*, аби вона дихала на повні груди, двома легенями і духом української ідеї. По-друге, як поєднати в процесі децентралізації *метропольність* великих міст (які часто-густо на Сході сильно зросійщені й не лише за мовою) зі *сборністю* країни заради захисту ідентичності титульної нації та розвитку культурного розмаїття інших народів, що живуть в інформаційному просторі України, і не тільки на територіях, прилеглих чи близьких до цих великих центрів. По-третє, як зберегти, не маргіналізувати місцеві діалекти самотніх субетносів на окремих територіях з *загальнонаціональною стратегією* духовно-інформаційного відродження *корінної* потолоченої нації, її простір для розбудови «рідної хати» (за Митрополитом Андреем Шептицьким) після багатовікового поневолення, справедливо поєднавши функції префектів, метрополійний вплив великих міст і активність місцевого самоврядування територіальних громад. І, по-четверте, як, урешті, за допомогою реформ вийти з великої тіні впливу агресивного сусіда, щоб сильні світу цього, аналізуючи анексію Криму, злочини Росії та використовуваних нею сепаратистів, не задумувалися: допомагати Україні чи ні, зараховувати її чи ні до сателітів Москви як об'єктів традиційного її впливу, чи Київ насправду – батько городів руських.

З огляду на це, префекти мають допомогти Україні якнайшвидше не лише донести сенси своєї національної ідеї, а, головне, показати її *специфічність*, у т. ч. регіональну. Яке значення мають для України, скажімо, націоцентричні, а не тільки європейські, віками напрацьовані, людиноцентричні *цінності*; що таке вартості «радянської людини» і як ними та її психологією маніпулюють неореваншисти задля реалізації доктрини «русского мира» та проектів *федералізації* України? Федеральні Землі є у Німеччині, але німці не знають, що таке партія Земель, яка «оббаварює» усю Німеччину, як «одонеччували» регіонали Україну задля нетрудового збагачення, збільшення відцентрових сил, розшматування її цілісності, знищення соборності та незалежності. У них навіть комуністична партія є німецькою, а не московською колоніальною філією. Світ має усвідомити українську *гірку правду*: ми постколоніальна, економічно пограбована і

національно понижена країна, на неправдивий і зацікавлений показ якої у викривленому дзеркалі Росія затрачає колосальні ресурси. Природно, що хибно представлене традиційно-потужною пропагандою, Захід міряє своїми звично високими стандартами розвинених багатих країн, забувши історію їхньої генези, без права України на *соціогуманістичний захист* людини та її нації в *перехідний період*, щоби більше, нав'язаної їй гібридної війни.

У цьому контексті новий корпус державних службовців має цікавитися аксіологією ідеологічних засад державотворення, наданням складовим національної ідеї статусу стратегем розвитку країни на далеку перспективу, аж до вступу в євроінтеграційні структури [10]. Нині УНІ установилася як концепт-конструкт духовно-інтелектуального потенціалу нації, тобто людей-державотворців і співгромадян, які, спираючись на минуле, нині мобілізують державотворчі сили на здобутки європейського майбутнього, на становлення і консолідацію українського народу як єдиної політико-етнічної спільноти і цілісної одиниці світового співтовариства, що наближає національний ідеал до найвищих досягнень людства в різних сферах розумної життєдіяльності на шляху до прогресу і добробуту.

Отож, запропонований нами концепт УНІ не залишає поза увагою *націоцентричність* державотворення, а суголосний сучасній інноваційній, інформаційно-просторовій моделі розбудови національної держави, реалізації її євроінтеграційних намірів і впровадженню нової парадигми захисту і людини, і нації. Визначивши пріоритетність і базову достатність «СУГ» (соборність, українськість, гідність) як імперативів комплексного їх дослідження в сучасній структурі стратегічних складових УНІ, тобто як *стратегем* (програм дій) розвитку країни. Водночас підкреслимо потребу *міждисциплінарного* підходу до їх аналізу, потребу цієї внутрішньої нової патріотично-альтруїстичної «СУГестії», котра буде притаманною і префектам як якісним загальнонаціональним трансферам, і місцевим очільникам як лідерам територіальних громад, аби на особистому прикладі виховувати нове покоління. Вона має стати, власне, цією внутрішньою програмою, про яку в свій час говорив Т. Масарик: «Я чех і мушу мати чеську програму національного відродження». Складові СУГ української ідеї за рівнем стратегем державотворення можуть бути різними, але єдиними в одному: базуватися на духовно-інтелектуальній, соціогуманістичній сугестії, що розглядає людину, націю і людство в триєдності. І в цьому сенсі префекти мають бути подвижниками УНІ, особливо щодо розуміння впливу домінант *соборності* нації, *тягlosti* її розвитку для збереження національної ідентичності (мови, культури, помісної церкви, традицій тощо).

Соборність – це не тільки географічні, територіально-просторові атрибути, а соборна *здатність* нації разом ефективно *творити українську державу* за допомогою *консолідації* сил усіх громадян, що в Україні та поза її межами проживають. Це вища, духовна категорія *єдності* народу на своїй землі, його якісно-аксіологічна характеристика, соціальний капітал як довіра до уряду, банків, міліції, судів та інших інституцій, у якій точці країни і критики вони б не містилися. Ця духовно-моральна, ментально-світоглядна категорія не менше відчутна від матеріальної. Навіть тимчасова окупація українських земель Росією не зменшила, а підсилила почуття соборності, цілісності народу, особливо його згуртованості навколо українських вартостей, волонтерського руху, бажання звільнити від агресора та фальшу «старшобратства». Таке розуміння соборності префектами допоможе сформувати єдиний національний економічний, мовно-інформаційний, культурний, релігійний та інші простори, мобілізувати українців на боротьбу з найбільшою в Європі армією, усвідомити себе *соборною державоцентричною нацією*. Це особливо важливо для формування українського соціуму як *спільноти*, у якій домінують *доцентрові* (соборні, євроінтеграційні), а не *відцентрові* (регіональні, українофобські) *сили і поля впливу*, що зловмисно

підживляються ззовні матеріально та ідеологічно, аби здетонувати в потрібний момент провокаціями, терактами, збиттям літаків з дітьми тощо. Українці не шукають епістемологію соборності в імперському «собиранні» (точніше, анексії чужих) земель, в «соборі» одержавленої (казенної, за Андреем Шептицьким) церкви, в «оцерковленні» селянських «общин», адже спадково відчують її в древньому будівництві толокою трипільських хат-мазанок, підготовці полів для посіву злакових, вічевому прийнятті рішень, у своїй європейськості. Якби ми вчилися соборності, то сьогодні мали б національну державу, були в НАТО, ЄС і не мали б АТО [10].

Щодо тяглості (спадковості) розвитку українського народу, його мобільності, то йдеться про вагу та роль інформаційної, духовно-інтелектуальної її *першооснови*, доленосне значення безперервності *вільного передавання* знань, досвіду, традицій з покоління в покоління для збереження мовної, етнічної та культурної його ідентичності серед світового розмаїття, особливо за умов насильного зодноріднення, асиміляції та імперського доросійщування підневільної нації. Велике значення має розвиток креативної економіки, елітотворення. Попереду завжди буде та нація, котра мобільніша в плані примноження нової інформації та креативного слова, пріоритетного використання *інтелектуально-інноваційних* чинників творення модерної спільноти. Цій спільноті будуть притаманні високі знання, культура, досягнення науки, найвищий уклад економіки, пов'язаний з інформаційними та нанотехнологіями, з належною мобільністю людей. Розуміємо мобільність людини і нації не лише як рух знань (п'яту свободу, поряд з рухом капіталу, товарів, робочої сили і послуг) між державами, а й як швидкість (динаміку, неперервність, темпи) передачі традиційних, генерування і впровадження нових знань як духовно-інтелектуального ресурсу інновацій всередині країни задля збереження ідентичності нації, тяглості її розвитку та виходу на світові простори.

Отже, феномен соборності України – *наскрізний і глобальний*. Він пронизує усі сегменти УНІ та інтегрує її основні сутності в цілісність, згуртованість і самостійність, проектує *ціннісні* (аксіологічні) вектори прориву. Водночас не ділить соціум за регіонально-партійними ідеологемами на сорти, а територію – на регіони з особливим статусом. Соборність – це *національно свідомо синергійність* діянь людей як організованої самодостатньої спільноти, її якісна ознака як духовно-інтелектуальної *соціетальної* «молекули», яку не можна розривати без втрати її ціннісних характеристик, як не можна їх зберегти без розв'язання *проблем* культурно-інформаційного середовища та простору, не наповнивши його українським патріотичним *контентом*. Це не тільки кількісна, територіально-фізична, візуальна величина, а й перманентний якісно-духовний процес. Для його розвитку треба, аби Україна – право- і лівобережна – вільно дихала двома легенями, і Європа економічно, світоглядно розуміла реальну загрозу «путінізму» для України і світу та з євроатлантичною потугою була готовою захищати цінності планети [11; 12].

Ми не аналізуватимемо детально усі складові УНІ, позаяк вже їх торкалися [7]. Тут лише зазначимо: префектам дуже важливо знати, що складова «українська» ідентифікує і верифікує *якісний* підхід до розуміння соборності, ілюмінує історичне бажання нації самореалізуватися, зберегтися в умовах агресивно-загарбницьких зазіхань Росії і, урешті, запанувати «у своїй сторонці» без поділу новою Берлінською стіною. Це ментально формує вищу – духовну категорію усвідомлення спільнотою своєї самодостатності без загарбань чужого, задіює соціальний чинник тяглості (спадковості) і самостійності розвитку, потрібний для спроможності ковітального відродження корінного (титульного) народу на своїй землі в умовах перманентних загроз його національній ідеї. Такий якісний підхід радикально заперечує підкинута шовіністичним загарбником світовій громадськості брехливо-пропагандистське гасло, мовляв, українці – це виключно націоналісти і ксенофоби, які за «Україну лише для етнічних українців». Насправді йдеться про формування

і утвердження у свідомості нації й світу нових державницьких світоглядних ідей, державотворчих мотивів захисту, які позиціонують розбудову України як «рідну хату», як український дім нації, який слід побудувати на спільних духовних цінностях, патріотичних почуваннях, інтелектуальних і культурних кодах та ідеалах українського народу, на притаманних йому традиціях, нормах і правилах поведінки; на інноваційних засадах модернізації національної економіки та державної політики відповідно до нових завдань, економічних укладів, національних інтересів і цивілізаційних глобальних викликів [13; 14].

За цих умов інформаційний тезаурус людства не страждає дефіцитом знань, як будувати хату? Актуальне інше: яку хату будувати і як її захистити, аби вона не стала рідною агресивному сусідові, що завжди був і є проти нашого національного та духовного відродження. Щобільше, донести ці месиджі світові, адже в перспективі не видно милосердя від шовіністично-великодержавного лицемірства, яке апріорі самоназвалося *старшим братом*, шмагує загарбану нашу *материзну* разом з рідною хатою. Тільки в захищеному національно-інформаційному просторі, у своїй рідній хаті, як вчили наші генії, «своя й правда, і сила, і воля». А без цього не матимемо ні власної сили, ні бажаної волі, ні світового розуміння української ідеї, ні нашої, справді інтернаціональної боротьби за неї. Щогірше, якби не один 2016 рік, проголошений у світі роком *милосердя*, не пройшов мимо нас, а з ним й ми – *мимо осердя* цивілізації. Лише не відкидаючи УНІ як інтегральний блок україніки в системі колективного євроатлантичного захисту, можемо оберегти корінний древній народ від нашестя орд, аномалій їхніх вождів і усвідомити: «Хто ми, для кого, чого живемо, що робимо і куди йдемо?». Урешті, відродитися і уникнути точки неповернення та допомогти в цьому кримськотатарському народові [15].

Отже, на передній план висувається проблема захисту суверенності української України не лише як наша, суто екзистенційна, а і справді інтернаціональна. Адже російську зі зброєю буде «старший брат» разом з найманцями-сепаратистами в так званих регіональних республіках, в анексованому Криму. Коли росіяни наступають на ідею буття українців на рідній землі, їм, щоб вижити, пора артикулювати УНІ як *українськість вдома, україністику в науці та українство у світі*. Префекти мають сприяти конвергенції цих процесів на місцях. Час навчити, урешті, уряд проводити не проукраїнську, а *українську* політику як національну, без якої немає справді інтернаціональної, але не такої, що нею більшовики прикривали шовінізм чи нині єдиноправильно віруючі – «русский мир». При смертельній загрозі нашій ідентичності слід частіше вдумуватися в гасла поляків початку 60-их рр. минулого сторіччя: «Зробимо Польщу Польщею!» чи сталий принцип американців: «Люби Америку, або забирайся геть!». Навчимося не лише патріотичної любові, спільнотної згуртованості, а й бути українцями не буковинськими, чи галицькими (за І. Франком), додам – не донецькими чи харківськими, а соборними, радіти кожному успіху України і разом відчувати її болі. Без дискримінації розуміти наявне розмаїття культур, діалектів, особливостей регіонів як джерел розвитку загальнонаціонального мовного багатства, а не спекулятивних «дез» імперської Росії щодо «захисту» закарпатських русинів чи лемків в статусі як «окремих народів». Водночас викривати імперську пропаганду побудови в Україні псевдокраїни «Новоросії», підступно використовуючи для цього сильно зросійщені регіони України чи національні меншини, зловмисно і цілеспрямовано раніше завезені у воєнному обозі. А нині, їх протиставляючи і розпалюючи ненависть, сортувати на громади «східняків» – «западенців»; на тих, які не працюють, і тих, «что порожняк не гонят, а всех кормят» (хоча вийшло навпаки – Україні платити пенсії, відбудовувати зруйноване і чистити замінване); на «інших» – чужих, злих націоналістів, і добрих «наших» – імперсько-загарбницьких, дарма що шовіністів-великоросів.

В Україні *етнічність* ніколи не визначала *українськість* [16]. Корінна нація лише хоче створити вдома адекватне середовище квітального відродження,

відвоювати право своєї суб'єктності – *бути українцями*, а не малоросами-найманцями в регіонально-обласних псевдореспубліках, скроєних російським неофюрером за ідеологічними лекалами, форми і зміст яких удосконалюються ще з часів Івана IV Грозного. Національно-творче *середовище* відродження духовних, ментальних можливостей самореалізації, спілкування, освіти, науки поза «рамами нації» (за І. Франком), поза національною ідеологією ні створити, ні зберегти – неможливо. Усе, що твориться поза межами нації – фарисейство або намагання відректися від своєї нації, її цінностей. У цьому сенсі маємо усвідомити максимум: не може бути *вільною людиною*, допоки *підневільною є її нація*. Не однією своєю долею живе людина. Вона буде дім для родини, але ця її рідна хата не може в III-ому тисячолітті будуватися на фундаменті теорій чучхе чи державно-церковних ідеологемах «русского мира», його примусово-метро-митропольних впливах на фоні досягнень *цивілізованого* людства. Аморально, коли національна меншина, нацькована ззовні імперіалістичним сусідом, зброєю ним підтримана, наступає на мирну ідею українців, їх питому мову, відрубну культуру – досі світовим трибуналом не засуджена. У цьому контексті ООН покликана не тільки допомогти виділити першочерговість проведення реформ, а, підтримуючи їх, заакцентувати: вкрай потрібні знання, національна програма дій, політична воля уряду та нові якісні соціальні цінності. Якщо вони стануть внутрішньо притаманні уряду як справжній еліті, а національна ідея – основою формування потреб українського народу, його інтересів, тоді метою влади буде *виконання* обіцяного, а не її *досягнення*. Тоді влада бачитиме Україну в собі, а не лише себе в ній; відчує, врешті-решт, її загрози і виклики [17]. Вагомим індикатором можливості сформувати сучасний порядок денний інноваційного розвитку України є творча спроможність національних еліт, їхній ексклюзивний внесок у *приріст* у ВВП країни. Україна зобов'язана не втратити, а щораз більше нарощувати *темпи середовищеспроможності* свого національного і духовного відродження, визначити *вектор* підвищення конкурентоспроможності в освітньому, фахово-знанневому, науково-технологічному, інформаційно-інноваційному та інших якісних *ціннісних* (аксіологічних) сутностях суспільного прогресу. Це архіважливо, щоб на рівно-партнерських засадах увійти в систему міжнародного розподілу праці не в статусі постачальника дешевої робочої сили чи сировинних ресурсів, а креативного *інновативного* суб'єкта.

Отже, проведення децентралізації влади в країні вимагає продовження *міждисциплінарних* досліджень не лише для створення соціально-психологічного, морального чи іншого портрета сучасного префекта як суспільного інституту нових норм поведінки для їх закріплення в урядових інституціях. Викладене – це лише перші спроби щодо розв'язання цієї широкої проблеми в системі ідеологічних засад державотворення і національної безпеки України. Потребується подальша копітка робота національних еліт і уряду, бізнесу і громадськості. Візія націодержавотворення вимагає праці авторитетів економічної, політичної, історичної, військової й філософської думки. Час довести світові загальноукраїнське розуміння ООН як цементуючого чинника побудови нового соціогуманістичного фундаменту міжнародних відносин XXI ст.

Список використаних джерел

1. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 №5/2015. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 01.07.2015 р. № 2217а / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
3. Проект Закону України «Про префектів» від 16.11.2015 р. № 4851 / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/4851/Prefectu.pdf>

4. Давиденко К. Не керувати, а наглядати: як префекти замінять рай – і облдержадміністрації. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/12/16/7092462/>
5. Лопатинський Ю. М. Інституціоналізація транзитивної економіки / Ю. М. Лопатинський // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Економічна. – 2006. – Вип. 103-1. – С. 229-232.
6. Вовканич С. Й. Суспільні трансформації в умовах глобалізації: соціогуманістичні імперативи, неекономічні чинники та євроінтеграційні пріоритети / С. Й. Вовканич // Регіональна економіка. – 2014. – №1. – С. 66-80.
7. Вовканич С. Й. Аксиологія державотворчих процесів в умовах соціально-економічних змін, нових викликів і загроз національній безпеці / С. Й. Вовканич // Стратегічна панорама. – 2015. – №1. – С. 76-83.
8. Регулювання національної економіки в екстремальних умовах (в умовах війни) / І. Михасюк, В. Чаус. – Львів: Априорі, 2016. – 212 с.
9. Вовканич С. Й. Соціогуманістичні засади ідеології духовно-інтелектуального забезпечення державотворення в Україні, або Імперативи (революційних) трансформацій гуманітарної політики в умовах загроз буттю українськості : Препр. наук. доп. / С.Й. Вовканич. – Львів: ІРД НАН України, 2014. – 38 с.
10. Українська Національна Ідея як духовно-інтелектуальний код соборності народу: етнічний, інтеграційний та цивілізаційний вектори // Матеріали круглого столу / наук. ред. В. С. Кравців ; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2011. – 62 с.
11. Європейські цінності // Сайт Вікіпедія. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org>
12. Субетто А.И. Ценности в системе общественного интеллекта. Ценностная война и защита ценностей самоидентификации российской цивилизации / А.И. Субетто // Социальная экономика. – 2010. – №3. – С. 93-96.
13. Фокуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию (Пер. с англ.) / Ф. Фокуяма. – М.: АСТ, 2004. – 730 с.
14. Пасхавер О. Коли держава неефективна, економіка залежить від неекономічних факторів / О. Пасхавер // День. – 2013. – 12 липня. – С. 2.
15. Донбас і Крим: ціна повернення : монографія / заг. ред.: В. П. Горбулін, О. С. Власюк, Е. М. Лібанова, О. М. Лещенко. – К.: НІСД, 2015. – 474 с.
16. Vovkanych S. Can We Survive without the National Idea? / S. Vovkanych // The Ukrainian Quarterly. – 2012. – № 3-4 Spring – Winter. – P. 47-58.
17. Вовканич С.Й. Національна і світова безпека новітньої доби: соціогуманістичний концепт / С. Й. Вовканич // Народознавчі зошити / Ін-т народознавства НАН України. – 2015. – №4 (124). – С. 751-761.

References

1. President of Ukraine (2015). *Stratehiya staloho rozvytku «Ukrayina-2020» [Strategy of Sustainable Development “Ukraine-2020”]*. Presidential Decree on 2015, January 12, 5/2015. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].
2. Supreme Council of Ukraine (2015). *Pro vnesennya zmin do Konstytutsiyi Ukrayiny (shchodo detsentralizatsiyi vlady) [On Amendments to the Constitution of Ukraine (concerning the decentralization of power)]*: Draft Law of Ukraine, adopted on 2015, July 1, 2217a. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1-?pf3511=55812 [in Ukrainian].
3. Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services of Ukraine (2015). *Pro prefektiv [On prefects]*: Draft Law of Ukraine, adopted on 2015, November 16, 4851. Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/4851/Prefectu.pdf> [in Ukrainian].
4. Davydenko K. (2015). Ne keruvaty, a nahlyadaty: yak prefekty zaminyat' ray – i oblderzhadministratsiyi [Not manage and supervise, as prefects replace paradise – and the state administration]. Website Ukrainian Truth. Retrieved from <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/12/16/7092462/> [in Ukrainian].
5. Lopatynskyy, Y. M. (2006). Instytutsionalizatsiya tranzytyvnoyi ekonomiky [Institutionalization of transitive economy]. In *Naukovi pratsi Donets'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichna [Scientific papers of Donetsk National Technical University. Series: Economic]*: Vol. 103-1 (pp. 229-232). [in Ukrainian].
6. Vovkanych, S. Y. (2014). Suspil'ni transformatsiyi v umovakh hlobalizatsiyi: sotsiohumanistychni imperatyvy, neekonomichni chynnyky ta yevrointehratsiyi priorytety [Social transformation in the conditions of globalization: socio-humanitarian imperatives, non-economic factors and European integration priorities]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 1, 66-80. [in Ukrainian].
7. Vovkanych, S. Y. (2015). Aksiolohiya derzhavotvorchykh protsesiv v umovakh sotsial'no-ekonomichnykh zmin, novykh vyklykiv i zahroz natsional'niy bezpetsi [Axiology of state processes in terms of socio-economic changes, new challenges and threats to national security]. *Stratehichna panorama – Strategic Panorama*, 1, 76-83. [in Ukrainian].
8. Mykhasyuk, I., & Chaus, V. (2016). *Rehulyuvannya natsional'noyi ekonomiky v ekstremal'nykh umovakh (v umovakh viyny) [Regulation of the national economy in extreme conditions (in conditions of war)]*. Lviv: Apriori. [in Ukrainian].

9. Vovkanych, S. Y. (2014). *Sotsiohumanistychni zasady ideolohiyi dukhovno-intelektual'noho zabezpechennya derzhavotvorenniya v Ukraini, abo Imperatyvy (r)evolyutsiynyykh transformatsiy humanitarnoyi polityky v umovakh zahroz buttyu ukraiyins'kosti* [Socio-humanitarian principles of ideology of spiritual-intellectual insuring of improving state in Ukraine or imperatives of (r)evolutionary transformations of humanitarian policy under threats of being Ukrainian identity] (Preprint of scientific report). Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
10. Ukrayins'ka Natsional'na Ideya yak dukhovno-intelektual'nyy kod sobornosti narodu: etnichnyy, intehtratsiynny ta tsyvilizatsiynny vektory [Ukrainian National Idea as a spiritual and intellectual code of collegiality of people: ethnic, integration and civilizational vectors] (2011). In V. S. Kravtsiv (Ed.). *Materialy kruhloho stolu* [Proceedings of the Round Table]. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
11. Yevropeys'ki tsinnosti [European values]. (2016). Website Wikipedia. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org> [in Ukrainian].
12. Subetto, A.I. (2010). Tsennosti v sisteme obshchestvennogo intellekta. Tsennostnaya voyna i zashchita tsennostey samoidentifikatsii rossiyskoy tsivilizatsii [Values in the system of social intelligence. Valuable war and the protection of the values self-identification of the Russian civilization]. *Sotsial'naya ekonomika – Social Economy*, 3, 93-96. [in Russian].
13. Fokuyama, F. (2004). *Doveriye: sotsial'nyye dobrodeteli i put' k protsvetaniyu* [Trust: The social virtues and the way to prosperity] (Trans. from English). Moscow: ACT. [in Russian].
14. Paskhaver, O. (2013, July 12). Koly derzhava neefektyvna, ekonomika zalezhyt' vid neekonomichnykh faktoriv [When the state is ineffective, the economy depends on non-economic factors]. *Den' – Day*, p. 2. [in Ukrainian].
15. Horbulin, V. P., Vlasyuk, O. S., Libanova, E. M., Leshchenko, O. M. (Eds.). (2015). *Donbas i Krym: tsina povnennya* [Donbass and Crimea: the return price]. Kyiv: National Institute of Strategic Studies in Ukraine. [in Ukrainian].
16. Vovkanych, S. (2012). Can We Survive without the National Idea? *The Ukrainian Quarterly*, 3-4 Spring – Winter, 47-58.
17. Vovkanych, S. Y. (2015). Natsional'na i svitova bezpeka novitn'oyi doby: sotsiohumanistychnyy kontsept [National and global security in the modern era: socio-humanitarian concept]. *Narodoznachvi zoshyty – The ethnology notebooks*, 4 (124), 751-761. Lviv: Ethnology Institute of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

Vovkanych S. Y. Prefects in the system of authorities' decentralization: new institute, modern institution (organization) or development of new institutional economics in Ukraine?

Attention is paid for the first time to the need for bringing the definitions «institute» and «institution» (organization) into correspondence with the terms of authorities' decentralization from the socio-humanistic point of view. In this context the features of their different dominants and directions of combining on the basis of personal (moral, ethical, socio-cultural, outlook, mental, etc) human characteristics and spiritual and intellectual potential of national elites as the producers of qualitative transfers to the development of new future Ukraine are analyzed. In the same time attention is focused on the need for the country to maintain growth of awareness by the institute of prefects about the major components of Ukrainian idea as the stratagems of general country development and as the markers of the nation unification in order to conduct reforms and implement the tasks on realization of European integration civilization choice of Ukraine, strengthening of its national security, protection of state sovereignty and breakthrough into world spaces and markets. It is suggested that while working at roadmap of Ukrainian institutional transformation the modern components of Ukrainian national idea should be considered as its development stratagems and as the basis for conducting anti-corruption, law, fiscal and defense reforms. The importance of introducing strict taboo on at least three “de”- de-nationalization of Ukrainians, de-unity of the country and de-centralization of its governance with granting special status to certain regions - in conditions of war in order to strengthen Ukrainian unity and protect its sovereignty is explained. Along with this it is advised to grant the prefects with the function of de-communication of «soviet man» as remaining post-colonial rarity that is still bloodily manipulated and speculated both from the inside and outside by anti-Ukrainian forces, preventing Ukraine from entering the EU and NATO and other European structures.

Keywords: institute, organization (institution), institutionalism, institutional policy, prefect, decentralization of authorities, national idea stratagems, centrifugal anti-Ukrainian forces.

Вовканич Степан Йосипович – доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: lsvovkanych@gmail.com).

Vovkanych Stepan Yosypovych – Dr. Sci. (Econ.), Professor, Leading Researcher of the Department of regional economic policy of the SI “Institute of Regional Research n.a. M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine”.

Надійшло 26.04.2016 р.